

Wiga BEDNARKOWA

[rec.] Jarosław Jagieła, Adrianna Sarnat-Ciastko
Dlaczego analiza transakcyjna? Rozmowa
o zastosowaniu analizy transakcyjnej w pracy
nauczyciela i wychowawcy, Wydawnictwo AJD,
Częstochowa 2015, ss. 174

Dziś, kiedy nowe technologie z jednej strony ułatwiają człowiekowi życie, stając się nieograniczonym rezerwuarem informacji, oknem na świat, narzędziami do jego eksplorowania i do przetwarzania danych, a z drugiej – generują zagrożenia, prowadząc do uzależnień i konfliktów w międzyludzkiej komunikacji, umiejętność *eutyfronicznego* wykorzystywania technologii cybernetycznych – z pożytkiem dla człowieka i ludzi – a także, a może nawet przede wszystkim, uczenie się sztuki rozmawiania człowieka z człowiekiem/ludźmi wydaje się wyzwaniem nie tylko edukacyjnym.

I oto na rynku ukazuje się ważna, ciekawa, a powiedziałabym wręcz oczekiwana publikacja Jarosława Jagieły i Adrianny Sarnat-Ciastko *Dlaczego analiza transakcyjna?*

Rozmowa o zastosowaniu analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela i wychowawcy.

Książka odkrywa tajniki EAT – Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej – niematerialne składniki ludzkiego/zdrowego/ekologicznego „jedzenia/poŻYWIENIA” zawierające się w cechach osobowości interlokutorów, mechanizmach różnych za-

chowań, m.in. wynikających z powielania utrwalanych z pokolenia na pokolenie skryptów:

AT [analiza transakcyjna – przyp. W.B.] pozwala [...] wniknąć w zachowania własne i innych ludzi. Okazuje się przydatna jako system szkoleń dla osób nieposiadających pełnego wykształcenia psychologicznego, jednakże charakter pracy zmusza ich do budowania różnorodnych relacji międzyludzkich, np. [...] nauczycieli, wychowawców. [...] [AT – przyp. W.B.] wskazuje na drogę do udanego życia, własnego rozwoju oraz zdrowia psychicznego, podkreślając w tym rolę autonomii i bycia kimś autentycznym. Daje [...] możliwość [...] samodzielnej pracy nad sobą, swoimi relacjami z innymi (s. 141).

Mówiąc o skryptach, Autorzy publikacji nie zapominają o tych, które są wytworem doświadczeń rodzinnych i kulturowych:

Skrypt to nie tylko program jednostki, ale także ukryty program całej rodziny, większych i szerszych struktur społecznych (s. 67).

Książka, której podtytuł wskazuje na *rozmowę* między Mistrzem – profesorem Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Jarosławem Jagiełą i – jak wynika z postscriptum książki, osiagającą dojrzałość w dziedzinie nauk społecznych, a w szczególności w sztuce analiz transakcji Jego Uczennicą – dr Adrianą Sarnat-Ciaśtko, a którą to *rozmowę* nazwałabym raczej *wywiadem rzeką*, ma wiele faset:

1. **odslania meandry komunikacji w edukacji** na różnych liniach, np. nauczyciel – uczeń, nauczyciel – rodzic ucznia, uczeń – uczeń (dotyczy oczywiście osób obu płci);
2. **wprowadza w istotę sztuki analiz transakcji** – swoistych wymian, jakie zachodzą między spotykającymi się ze sobą ludźmi, a nawet do jakich może dochodzić, kiedy człowiek, przejawiając refleksyjną intrapersonalną naturę, dokonuje osobistej wiwisekcji, próbując sobie uzmysłwić, dlaczego postąpił tak, a nie inaczej, i jak mógłby się zachować, gdyby dane mu było przeżyć sytuację raz jeszcze;
3. **ukazuje złożoną i wnikliwą naturę Profesora**, który od 35 lat pracując zawodowo, m.in. nad wieloma publikacjami z dziedziny EAT (wybrane pozycje przedstawione zostały na ostatniej stronie omawianej publikacji), poszukuje odpowiedzi na dręczące go pytania w Biblii, mitologii, historii, literaturze przedmiotu (czego dowodem jest zamieszczenie z górą 300 pozycji bibliograficznych!), prasie współczesnej, jakże aksjologicznie zróżnicowanej; który pokusił się o tłumaczenie pojęć o wymiarze symbolicznym, np. liczby 3, imienia człowieka: „imię [...] może mieć charakter skryptowy [...] może posiadać dodatkowy psychologiczny sens i jego wybór nie dzieje się przypadkowo” (s. 56), nb. zadająca pytania kilkanaście razy zwraca się do Mistrza zdrobniałą formą jego imienia, co unaocznia partnerskie, ciepłe relacje obojga; i który na potwierdzenie swoich myśli przywołuje celne cytaty zarówno z literatury fachowej, co ze źródeł wiedzy konwencyjnej (np. teksty wierszy, piosenek), a nawet, by ułatwić odbiorcy/odbiorczyni konceptu-

- alizację trudnych kwestii, ucieka się do ich wizualizacji, kreśląc rysunki i schematy;
4. omawiając zastosowanie AT w terapii ludzi zgłaszających się do gabinetów psychoterapeutycznych ze swoimi problemami, **wskazuje paralelność problemów obu światów: edukacyjnego i klientów terapii**, co w moim przekonaniu może być na tyle niebezpieczne, na ile nauczycieli/grono pedagogiczne będzie się postrzegać przez pryzmat potencjalnych klientów psychoterapii;
 5. i wreszcie, co uważam za największą wartość publikacji, z omawianej lektury **można wyprowadzić wzór postępowania dobrego nauczyciela**:

jako nauczyciele jesteśmy na służbie Dorosłego (s. 35).

dziecięcość, korelująca z kreatywnością, uplasowała się wśród badanych nauczycieli na ostatnim miejscu [a tymczasem – przyp. W.B.] brak stanu Ja-Dziecko powoduje, że nauczyciel buduje nadmierny dystans między sobą a uczniami (s. 35).

zarówno nauczyciel przegrywający, jak i niewygrywający nie będą dobrymi modelami osobowościowymi dla swoich uczniów, wychowanków. Nauczyciel musi mieć pasję [...] musi kochać swoją pracę, lubić uczniów (oraz rodziców [...]) i starać się osiągać założone przez siebie cele (s. 71).

[Nauczyciel musi dążyć – przyp. W.B.] do wypracowania optymalnych relacji między nauczycielem i uczniem, gdzie odpowiedzialność, empatia i poszanowanie godności każdej osoby powinny odgrywać szczególną rolę (s. 21) [bowiem – przyp. W.B.] uczniowie bardzo pragną doświadczyć relacji z nauczycielem, które będą wypełnione transakcyjną intymnością [a te relacje – przyp. W.B.] otwartość ze strony osób dorosłych i gotowość na budowanie takiego kontaktu [...] to nie jest częste zjawisko nawet w relacji uczeń – wychowawca klasowy (s. 81).

Książka J. Jagieły, A. Sarnat-Ciastko *Dlaczego analiza transakcyjna? Rozmowa o zastosowaniu analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela i wychowawcy*, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2015 składa się z pięciu *Rozmów*, których kluczowe słowa – dla lepszej orientacji czytelnika/czytelniczki w zawartości książki – zamieszczono w *Spisie treści*. Całość otwiera *Wstęp* opracowany przez obojga Autorów, a dopełnia *Słownik wybranych pojęć analizy transakcyjnej* i jednocześnie odniesienie do oddzielnego opracowanego przez J. Jagiełę *Słownika analizy transakcyjnej*.

Tekst książki, wszak nieobszernej, bo około stu pięćdziesięciostronicowej, jest niezwykle esencjonalny i erudycyjny. Przedstawiając koncepcję analizy transakcyjnej wraz ze źródłami inspiracji dla rodzącej się teorii, nakreślono w jej obrębie **autorski obraz Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej**, który jawi się nie jako forma zamknięta w ramy, a wręcz przeciwnie – **prowokująca, zapraszająca, zachęcająca do stosowania EAT/AT na różnych polach działalności człowieka w celu podnoszenia jakości życia ludzi jako jednostek i jednocześnie zbiorowości społecznych**.